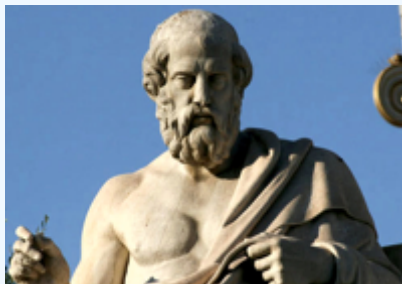

Η ιστορική συνέχεια Πρωτοελλήνων και Ελλήνων (Μέρος Δ')

Πίνακας περιεχομένων

- 1. Αυτόχθονες και επήλυδες
- 2. Η άποψη του Στράβωνα
- 3. Ο Πλάτων και η διαστρέβλωσή του από τους επιτήδειους
- 4. Οι Πελασγοί ως βάρβαροι

1. Αυτόχθονες και επήλυδες

Σε αυτό το άρθρο, θα δούμε ποια ήταν η σύσταση του πληθυσμού στην αρχαία Ελλάδα. Είναι πολύ σημαντικό, να είναι ξεκαθαρισμένη η εικόνα στο μυαλό μας, με βάση τα αρχαία κείμενα.

Το πρώτο στοιχείο, είναι το γηγενές πελασγικό. Το πελασγικό στοιχείο χωρίζεται σε πολλές ομάδες, και ότι πολλές εξ αυτών μεταναστεύουν είτε εντός του ελλαδικού χώρου είτε εκτός.

Το δεύτερο στοιχείο, είναι οι επήλυδες. Έπηλυς, σημαίνει «ο ερχόμενος εις τινά τόπον, ο νεωστί ελθών, ο ξένος, ο άλλοθεν ελθών» («Λεξικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσης», Ι. Σταματάκος, σ. 363).

Οι Πελασγοί, όπως ήδη έχουμε κάνει λόγο παραθέτοντας τα αντίστοιχα στοιχεία από τους αρχαίους συγγραφείς, είναι γηγενείς. Δεν ήρθαν από αλλού. Είναι οι αρχαιότατοι κάτοικοι της αρχαίας Ελλάδας. Από αυτούς, προέρχεται ο Δευκαλίων. Ο Έλληνας, προέρχεται από τον Δευκαλίωνα και απόγονοί του είναι τα πρώτα

ελληνικά φύλα. Δηλαδή, ο Δώρος, ο Ξάνθος, και ο Αίολος. Απόγονοι του Ξούθου, είναι ο Ίωνας και ο Αχαιός. Από αυτούς, οι απόγονοί τους, έλαβαν και τα αντίστοιχα ονόματα. Δηλαδή, από τον Δώρο προέκυψαν οι Μακεδνοί (όσοι πήγαν στην Πίνδο) και οι Δωριείς (όσοι πήγαν στην Πελοπόννησο). Από τον Αίολο, οι Αιολείς. Από τον Ίωνα, οι Ίωνες. Δεν θα επιμείνουμε όμως άλλο σε αυτούς. Αυτά τα έχουμε πει αναλυτικά στα προηγούμενα μέρη.

Στην δεύτερη ομάδα, ανήκουν οι επήλυδες, που συχνά ταυτίζονται με τους βαρβάρους, χωρίς ωστόσο να είναι όλοι τους βάρβαροι. Οι τρεις βασικότερες υποομάδες αυτών, είναι όσοι ήρθαν με τον Δαναό από την Αίγυπτο, όσοι ήρθαν με τον Κάδμο από την Φοινίκη, και όσοι ήρθαν με τον Πέλοπα από την Φρυγία.

Ας δούμε κάποια παραπάνω πράγματα για αυτούς...

Δαναός

Πολλοί ισχυρίζονται ότι ο Δαναός ήταν Αιγύπτιος. Αυτό όμως δεν στέκει. Κατ' αρχάς, στο γενεαλογικό του δέντρο παρεμβάλλονται **θεότητες**. Επίσης, όταν φεύγει από τα μέρη του, ερχόμενος στην Ελλάδα, πάει στους Αργείους. Αυτό σημαίνει, ότι γνώριζε την καταγωγή των προγόνων του. Συγκεκριμένα, κατάγεται από το γένος των Ιναχιδών. Έτσι, πατέρας του ήταν ο Βήλος, βασιλιάς της Λιβύης. Πατέρας και μητέρα του Βήλου, θεωρείται ο Ποσειδών και η Λιβύη. Η δε Λιβύη γεννήθηκε από τον Έπαφο, που είχε μητέρα και πατέρα την Ιώ και τον Δία. Η δε Ιώ, ήταν κόρη του Ίναχου, που βασίλευε στο Άργος. Όταν αργότερα έφυγε φοβούμενος τον αδελφό του τον Αίγυπτο, κατέφυγε στην Ρόδο, όπου ήταν αποικία Αργείων. Φεύγοντας από εκεί, πήγε στο Άργος, όπου ζήτησε την βασιλεία από τον Γελάνορα. Σύμφωνα με τον μύθο, επειδή αρνήθηκε ο βασιλιάς, συγκεντρώθηκε ο λαός για να αποφασίσει. Τότε, είδαν κάτι που το θεώρησαν ως «θεϊκό» σημάδι. Είδαν έναν λύκο να ορμά σε αγέλη βοδιών και να σκοτώνει τον ταύρο. Ο Δαναός θεωρήθηκε ο λύκος και ο Γελάνορας ο ταύρος. Η βασιλεία λοιπόν, αποδόθηκε στον Δαναό. Έτσι ο Δαναός κράτησε το Άργος. Αυτά τοποθετούνται χρονολογικά, πριν τα Τρωικά. Ο Δαναός δεν ήταν μόνος του. Είχε μαζί του και πενήντα κόρες και κάποιον πληθυσμό από τα μέρη που ξεκίνησε. Αργότερα, επί των Τρωικών, οι Έλληνες που εκστράτευσαν κατά της Τροίας, ονομάζονται με το γενικό όνομα «Αργειοί» ή «Δαναοί» ή «Αχαιοί», κάτι που δείχνει σαφέστατα ότι οι επήλυδες **συγχωνεύθηκαν** με τον ντόπιο γηγενή πληθυσμό.

Κάδμος

Ο Κάδμος έφυγε από την Φοινίκη και ήρθε στην Ελλάδα για να ψάξει για την

αδελφή του την Ευρώπη. Σύμφωνα με τον μύθο, αυτήν την είχε κλέψει ο Δίας, αφού πρώτα είχε μεταμορφωθεί σε ταύρο. Ο πατέρας του ο Αγήνωρας, είχε προστάξει να μην επιστρέψουν χωρίς εκείνη. Έτσι λοιπόν, χωρίστηκαν σε ομάδες, και άρχισαν το ψάξιμο. Ο Κάδμος και η ομάδα του πέρασε από την Ρόδο, την Καλλίστη, το Παγγαίο Όρος, τους Δελφούς. Εκεί έλαβε έναν χρησμό να σταματήσει να αναζητά μάταια την Ευρώπη, αλλά να ακολουθήσει μια αγελάδα και όπου αυτή ξαπλώσει, εκεί να κτίσει πόλη. Βρήκε μια αγελάδα και εκείνη τον οδήγησε στην Βοιωτία. Στην περιοχή που έπεσε να κοιμηθεί, ο Κάδμος έκτισε ακρόπολη, την Καδμεία. Ήρθε όμως σε ρίξη με τους ντόπιους (τους Ύαντες) και τους έδιωξε. Παράλληλα συνενώθηκε με τους Άονες (που ήταν επίσης ντόπιοι). Αυτά τοποθετούνται πριν τα Τρωικά. Ανατρέχοντας στην γενεαλογία του Κάδμου, θα δούμε ότι γεννήθηκε μεν στην Φοινίκη, αλλά οι πρόγονοί του έχουν επίσης ρίζες από το Άργος. Πατέρας του Κάδμου ήταν ο Αγήνωρας, ο οποίος πήγε στην Φοινίκη ως μετανάσταστος, ερχόμενος από το Άργος. Από ό,τι φαίνεται, η συγχώνευση δεν είχε επιτελεστεί τουλάχιστον μέχρι τα Τρωικά, καθώς οι Καδμείοι, σε αντίθεση με τους Δαναούς, δεν έλαβαν μέρος σε αυτά.

Πέλοπας

Η τρίτη βασική ομάδα επήλυδων, ήταν όσοι ήρθαν με τον Πέλοπα. Ο Πέλοπας ξεκίνησε από την Φρυγία με σκοπό να υποτάξει την Πελοπόννησο, που τότε δεν ονομάζονταν από το όνομά του. Εκεί όμως, γίνονταν ένας αγώνας. Όποιος θα κέρδιζε, θα παντρεύονταν την κόρη του βασιλιά, την Ιπποδάμεια. Ο Πέλοπας δωροδότησε, νίκησε, νυμφεύτηκε την Ιπποδάμεια και έγινε βασιλιάς.

Κατά μία εκδοχή, εμφανίζεται ως ο ιδρυτής των Ολυμπιακών αγώνων («[Λεξικό μυθολογικών ονομάτων](#)», Κωνσταντινίδη, σ. 437). Όπως ξέρουμε, αυτό ήταν καθαρά ελληνική υπόθεση, εφόσον μόνο Έλληνες μπορούσαν να συμμετάσχουν, μέχρι την κατάκτησή μας από τους Ρωμαίους. Ο Πέλοπας («Πέλοψ»: Προέρχεται από το «πελός», που σημαίνει «μελαμψός» ([Λεξικό Σταματάκου](#), σ. 767), κατάγεται από τον Τάνταλο και ο Τάνταλος από τον Δία ή τον Τμώλο και την Πλουτώ. Ο δε Τμώλος από τον Άρη και τη Θεογόνη («[Λεξικό μυθολογικών ονομάτων](#)», Κωνσταντινίδη, σ. 522). Παρατηρούμε ότι τα ονόματα είναι ελληνικά. Αλλά και αυτό αν δεν λάβουμε υπόψη μας, εφόσον οι γενεαλογίες περιπλέκουν «**θεούς**», δεν είμαστε σε θέση να μιλήσουμε με βεβαιότητα περί φρυγικής καταγωγής.

Ο Πέλοπας και όσοι έφερε, ενσωματώθηκαν με τους γηγενείς. Αποδεικνύεται επιπλέον από το ότι οι απόγονοι του Πέλοπα, είναι ο Ατρέας και ο Θυέστης. Ο

Ατρέας γέννησε τον Αγαμέμνονα και τον Μενέλαο, που ηγήθηκαν των Δαναών, οι οποίοι αναφέρονται από τους αρχαίους συγγραφείς **ως Έλληνες**. Αυτά θα τα δούμε με λεπτομέρεια όταν θα γίνει λόγος για τα Τρωικά. Δεν θα έπρεπε να παραλείψουμε ότι την πιθανή σύνδεση με το όνομα «Πελασγός» (Λεξικό Δορμπαράκη, σ. 630).

2. Η άποψη του Στράβωνα

Εκαταίος μεν ουν ο Μιλήσιος περί της Πελοποννήσου φησίν, διότι προ των Ελλήνων ώοκησαν αυτήν βάρβαροι. Σχεδόν δε τι και η σύμπασα Ελλάς κατοικία βαρβάρων υπήρξε το παλαιόν, απ' αυτών λογιζομένοις των μνημονευομένων. Πέλοπος μεν της Φρυγίας επαγαγομένου λαόν εις την απ' αυτού κληθείσαν Πελοπόννησον, Δαναού δε εξ Αιγύπτου, Δρυόπων τε και Καυκώνων και Πελασγών και Λελέγων και άλλων τοιούτων κατανειμαμένων τα εντός Ισθμού και τα εκτός δε. Την μεν γαρ Αττικήν οι μετά Ευμόλπου Θραικες έσχον, της δε Φωκίδος την Δαυλίδα Τηρεύς, την δε Καδμεία οι μετά Κάδμου Φοίνικες, αυτήν δε την Βοιωτίαν Άονες και Τέμμικες και Ύαντες· ως δε Πίνδαρος φησίν, Ην ότε σύας Βοιώτιον έθνος ένεπον. Και από των ονομάτων δε ενίων το βάρβαρον εμφανίεται· Κέκροψ και Κόδρος και Αικλος και Κόθος και Δρύμας και Κρίνακος. Οι δε Θραικες και Ιλλυριοί και Ηπειρώται και μέχρι νυν εν πλευραίς εισίν· έτι μέντοι μάλλον πρότερον η νυν, όπου γε και της εν τωι παρόντι Ελλάδος αναντιλέκτως ούσης την πολλήν οι βάρβαροι έχουσι, Μακεδονίαν μεν Θραικες και τινά μέρη της Θετταλίας, Ακαρνανίας δε και Αιτωλίας άνω Θεσπρωτοί και Κασσωπαίοι και Αμφιλόχιοι και Μολοττοί και Αθάμανες, Ηπειρωτικά έθνη.

(«Γεωγραφικά», βιβλίο Ζ', 1)

Σχόλια: Ο Στράβων μεταφέρει την μαρτυρία του Εκαταίου, που αναφέρεται στις μεταναστεύσεις αποίκων προς τον ελλαδικό χώρο. Σε μια παλαιότερη εποχή, που όμως ακόμα δεν είχε επικρατήσει το όνομα «Έλληνες» ως κοινή ονομασία. Αυτό θα γίνει μετά τα Τρωικά.

Για αυτό και λέει «**προ των Ελλήνων** ώοκησαν αυτήν βάρβαροι». Όπως όλοι οι αρχαίοι συγγραφείς, έτσι και ο Στράβων, σε κανένα σημείο του έργου του δεν μας λέει ότι οι Έλληνες ήρθαμε ως επήλυδες. Ούτε εννοεί ότι δεν υπήρχε γηγενής πληθυσμός, σαν να πρωτοκατοίκησαν οι βάρβαροι και μετά να ήρθαν οι Έλληνες

από αλλού. Αυτό προκύπτει από την συνέχεια των λόγων του.

Δεν λέει ότι πρώτοι κατοίκησαν οι βάρβαροι, σαν να μην υπήρχαν άλλοι αυτόχθονες πληθυσμοί. Αυτό θα ήταν καθαρή παραποίηση των αρχαίων κειμένων και πλαστογράφηση της ελληνικής προϊστορίας. Όπως ήδη είδαμε, στον σημερινό ελληνικό χώρο κατοικούσαν διάφορες πελασγικές ομάδες που θεωρούνται αυτόχθονες. Επίσης, είδαμε ότι από αυτές προέκυψαν τα ελληνικά φύλα, τα οποία δεν εισέβαλαν από πουθενά, αλλά είναι αυτόχθονα επίσης.

Αναφέρονται ως «βάρβαροι», διότι οι ομάδες αυτές δεν ήταν ακόμα ενσωματωμένες. Είναι ξεκάθαρο από το κείμενο, ότι ο Στράβων αναφέρεται σε παλαιές εποχές, «προ των Ελλήνων», «το παλαιόν». Η ενσωμάτωση αυτών των πληθυσμών θα γίνει αργότερα και σταδιακά, νομοτελειακά σε βάθος χρόνου. Όταν λοιπόν αναφέρεται ότι «προ των Ελλήνων ώοκησαν αυτήν βάρβαροι», αναφέρεται ως επί το πλείστον σε εποχές που ακόμα το ελληνικό στοιχείο ήταν υπό διαμόρφωση.

Και συνεχίζει ο Στράβων: «*Σχεδόν δε τι και η σύμπασα Ελλάς κατοικία βαρβάρων υπήρξε το παλαιόν, απ' αυτών λογιζομένοις των μνημονευομένων*». Για να καταλάβουμε τι εννοεί, είναι σημαντικό να δούμε ποιους μνημονεύει στην συνέχεια.

Για την Πελοπόννησο, ήδη έχουμε δει ότι κατά τις παραδόσεις, οι πρώτοι κάτοικοί της ήταν Πελασγοί. Τους Πελασγούς όμως, ο ίδιος ο Στράβων τους είχε συμπεριλάβει στους Έλληνες. «*Οίμαι δ' ότι και Πελασγιώτας και Δαναούς, ώσπερ και Αργειούς, η δόξα της πόλεως ταύτης απ' αυτής και τους άλλους Έλληνας καλείσθαι παρεσκεύασεν*» («*Γεωγραφικά*», Βιβλίο Η', 6.9). Φυσικά, ο Στράβων δεν είναι αδαής ώστε να φάσκει και να αντιφάσκει. Επιπροσθέτως, μπορούμε να αναφέρουμε την σημαντική πληροφορία του Πausανία, ότι «*γένη δε οίκει Πελοπόννησον Αρκάδες μεν αυτόχθονες και Αχαιοί*» («*Ηλιακά*» Α', 1.1). Αρκάδες και Αχαιοί είναι Πελασγοί. Οι δε Αχαιοί, είναι ένα από τα τέσσερα φύλα που αποτέλεσαν το πρώιμο ελληνικό έθνος.

Αναφορικά με τον Δαναό, γράψαμε παραπάνω. Οι Δρύοπες αναφέρονται ως λαός πελασγικός που κατοικούσε πρώτα στην Θεσσαλία κοντά στον Σπερχειό, και ο Δρύοπας θεωρείται γιος του Απόλλωνα. Αυτοί εκδιώχθηκαν, ήρθαν στην Πελοπόννησο, ίδρυσαν την πόλη Ερμιόνη και την Μεσσηνία, και από αυτούς μετανάστευσαν άλλοι στην Εύβοια και άλλοι στην Μικρά Ασία («*Μυθολογικό*

λεξικό», σ. 137).

Οι Καύκωνες αναφέρονται ως βάρβαρο έθνος, κατάλοιπο όμως αρχαίων Πελασγών («Μυθολογικό λεξικό», σ. 258).

Οι Λέλεγες αναφέρονται ως αρχαίο έθνος της Ελλάδας, που μετέβησαν από την Καρία στην Τροία και από εκεί διασκορπίστηκαν σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Ο Λέλεγας, ήταν γιος του Ποσειδώνος («Μυθολογικό λεξικό», σ. 317).

Για τον Κάδμο, έχουμε αναφερθεί παραπάνω. Σχετικά με τον Κέκροπα, μας παραδίδεται από άλλη πηγή ότι ήταν αυτόχθων. «Κέκροψ **αυτόχθων**, συμφυές έχων σώμα ανδρός και δράκοντος, της Αττικής εβασίλευσε πρώτος, και την γην πρότερον λεγομένην Ακτήν αφ' εαυτού Κεκροπίαν ωνόμασε» («Μυθολογική βιβλιοθήκη», βιβλίο Γ, 14.1). Μάλιστα, αναφέρεται ότι ήταν γνωστή η λατρεία των 12 θεών. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, ήρθε από την Σάιδα της Αιγύπτου («Λεξικό μυθολογικών ονομάτων», σ. 260). Ο Διόδωρος ο Σικελιώτης όμως μας πληροφορεί ότι η Σάιδα όχι απλά ήταν αποικία των Αθηναίων, αλλά ότι εκείνοι την δημιούργησαν. «Αθηναίοι κτίσαντες εν Αιγύπτω πόλιν την ονομαζομένην Σάιν» («Ιστορική βιβλιοθήκη», βιβλίο Ε, 57).

Ο Κόδρος αναφέρεται ως Αθηναίος (Ησύχιος, «Γλώσσα», βιβλίο 11). Ο Αίκλος και ο Κόθος ήταν αδέρφια, και παιδιά του Ξούθου. «Κόθος και Αίκλος οι Ξούθου παίδες εις Εύβοιαν ήκον οικήσοντες» (Πλούταρχος, «Αίτια ελληνικά», 22). Ο Ξούθος, γιος του Έλληνας.

Ο Αισχύλος παραδίδει στο έργο του «Ικέτιδες» ότι ο Δαναός και ο Αίγυπτος ήταν απόγονοι των Αργείων, επειδή είναι εγγόνια του Έπαφου και γιοι του Βήλου.

3. Ο Πλάτων και η διαστρέβλωσή του από τους επιτήδειους

Αναφέρει ο Πλάτων ένα σπουδαίο χωρίο που αξίζει μνείας...

Δια το ειλικρινώς είναι Έλληνας και αμιγείς βαρβάρων. Ου γαρ Πέλοπες ουδέ Κάδμοι ουδέ Αιγύπτιοι τε και Δαναοί ουδέ άλλοι πολλοί φύσει μεν βάρβαροι όντες, νόμω δε Έλληνες, συνοικούσιν ημίν, αλλ' αυτοί Έλληνες, ου μειξοβάρβαροι οικούμεν.

(«Μενέξενος», 245d)

Ο συγκεκριμένος διάλογος είναι κατασκευάσμα του Πλάτωνος. Ο Σωκράτης άκουσε από την Ασπασία την σύνταξη ενός προγυμνάσματος, μιας ρητορικής ασκήσεως δηλαδή, με την βοήθεια του αυτοσχεδιασμού και την συγκόλληση διαφόρων τμημάτων του περίφημου επιταφίου του Περικλή. Ο Πλάτων τα μεταπλάθει και τους δίνει μορφή επιταφίου. Ο διάλογος του Πλάτωνος γράφεται κάτω από συνθήκες που δεν γνώρισε ούτε ο Περικλής, ούτε η Ασπασία, εφόσον κατά το 386 π.κ.ε. που γράφεται και οι δύο έχουν πεθάνει.

Ο «Μενέξενος» γράφτηκε μετά την «Ανταλκίδειο» ειρήνη, με την οποία έληξε ο Κορινθιακός Πόλεμος το 386 π.κ.ε. Ήταν μια εμφύλια σύγκρουση με την συμβολή των Περσών, έχοντας από την μια μεριά την Σπάρτη και τους συμμάχους της και από την άλλη την Αθήνα, την Κόρινθο, το Άργος, την Θήβα και την Περσία. Ο Σπαρτιάτης ναύαρχος Ανταλκίδας, υπέγραψε συνθήκη ειρήνης με τους Πέρσες, εξ αιτίας της εξάντλησης της Σπάρτης. Η συμφωνία ήταν επαίσχυντη. Συμφωνήθηκε να παραδοθούν στους Πέρσες οι ελληνικές πόλεις της Μικράς Ασίας και η Κύπρος, και να διακηρυχθεί η αυτονομία των ελληνικών πόλεων με εξαίρεση την Λήμνο, την Σκύρο, και την Ίμβρο. Επιπροσθέτως, οι Σπαρτιάτες επιφορτίστηκαν να επιβλέπουν την ειρήνη στον ελλαδικό χώρο. Κάτω από αυτές τις συνθήκες και τις εξελίξεις, συντάσσεται ο λόγος, που υποτίθεται ότι απευθύνεται στο αθηναϊκό, καταρρακωμένο ηθικά, κοινό.

Επομένως, είναι εύλογη η απόπειρα εξύψωσης του πεσμένου ηθικού, εφόσον η Αθήνα και οι σύμμαχοί της, ήταν οι κυρίως χαμένοι, ενώ η Ιωνία (που ήταν αθηναϊκή αποικία) υποδουλώθηκε στους εχθρούς.

Αυτοί οι λόγοι και **η πικρία**, οδηγούν στην διατύπωση ότι γνήσιοι Έλληνες είναι οι Αθηναίοι. Επειδή ποτέ δεν είχαν επήλυδες ανάμεσά τους. Είναι όμως σημαντικό να πούμε ότι **δεν** αρνείται την ελληνικότητα των άλλων πόλεων. Έχει ήδη αναφερθεί στους Λακεδαιμονίους, τους Κορινθίους, τους Αργείους, τους Βοιωτούς, ονομάζοντάς τους Έλληνες. Τους επήλυδες όμως, τους θεωρεί Έλληνες «νόμω» και όχι «φύσει». Η λέξη «μειξοβάρβαρος», σημαίνει «τον κατά το ήμισυ βάρβαρος και κατά το έτερον ήμισυ Έλλην» (Λεξικό Δ. Δημητράκου, τ. Θ΄, σ. 4704). Παρ' όλα αυτά, ο λόγος είναι υπερβολικός, όχι μόνο διότι στοχεύει στο θυμοειδές των ακροατών, αλλά επειδή επίσης αναφέρεται στον Πέλοπα, τον Κάδμο, και τον Δαναό, που έχουν προηγηθεί αιώνες πριν και έτσι νομοτελειακά έχει επέλθει η

αφομοίωση. Εκτός αυτού, βλέπουμε ότι τα μυθολογικά αυτά πρόσωπα, θεωρούνται (και είναι) ιστορικά.

Επιπροσθέτως, ότι πρόκειται για πλάσμα του Πλάτωνος, φαίνεται και από την σύγκρισή του με τον αυθεντικό επιτάφιο του Περικλή.

Εκεί λέει...

Διαφέρομεν δε και ταις των πολεμικών μελέταις των εναντίων τοίσδε. Την τε γαρ πόλιν κοινή παρέχομεν, και ουκ εστίν ότε ξενηλασίαιας απείργομεν τινά ή μαθήματος ή θεάματος, ο μη κρυφθέν αν τις των πολεμίων ιδών ωφεληθείη, πιστεύοντες ου ταις παρασκευαίς το πλέον και απάταις ή τωι ημων αυτών ες τα έργα ευψυχήι ευψύχω.

(Βιβλίο Β΄, 39.1)

Δηλαδή, ο Περικλής συγκρίνοντας την Αθήνα με την Σπάρτη, αναφέρει ότι διαφέρουν επίσης στο ότι έχουν την πόλη τους ανοιχτή για όλους, ενώ στην Σπάρτη δεν δέχονται τους ξένους. Η λέξη «ξενηλασία» σημαίνει «απέλαση των ξένων».

Αλλά και ο Ηρόδοτος μαρτυρά ότι οι Σπαρτιάτες ήταν «ξείνοισι απρόσμικτοι» (Βιβλίο Α΄, 65).

Ας δούμε όμως τι αναφέρει ο Πλάτων σε έναν άλλο διάλογό του. Είναι από ένα έργο που ολοκληρώθηκε μέσα σε δέκα χρόνια, μεταξύ του 380- 370 π. κ. ε.

Πρώτον μεν ανδραποδισμού πέρι, δοκεί δίκαιον Έλληνας Ελληνίδας πόλεις ανδραποδίζεσθαι, ή μηδ' άλλη επιτρέπειν κατά το δυνατόν και τούτο εθίζειν, του Ελληνικού γένους φείδεσθαι, ευλαβουμένους την υπό των βαρβάρων δουλείαν; Όλω και παντί, έφη, διαφέρει το φείδεσθαι. Μηδέ Έλληνα άρα δούλον εκτήσθαι μήτε αυτούς, τοις τε άλλοις Έλλησιν ούτω συμβουλεύειν; Πάνυ μεν ουν, έφη. Μάλλον γ' αν ουν ούτω προς τους βαρβάρους τρέποιντο, εαυτών δ' απέχοιντο.

(«Πολιτεία», βιβλίο Ε΄, 469b- 469c)

Αναφερόμενος στην υποδούλωση, που είναι μια από τις συνέπειες ενός κατακτητικού πολέμου, δεν θεωρείται δίκαιο ελληνικές πόλεις να υποδουλώνουν άλλες ελληνικές. Δεν θα έπρεπε ο Έλληνας να γίνεται δούλος από Έλληνα. Αλλά

θα έπρεπε να τραπούν στους βαρβάρους. Από αυτό, δεν εξαιρεί καμία ελληνική πόλη, είτε έχει επηλύδες είτε όχι. Είναι σημαντικό να πούμε, ότι μετά τους Περσικούς πολέμους, η λέξη «βάρβαρος», πήρε υποτιμητική χροιά. Έως τότε, αναφερόταν είτε στη φυλή, είτε στην γλώσσα. Από εκεί και πέρα, σήμαινε και τον απολίτιστο και τον πολιτιστικά κατώτερο.

Λίγο παρακάτω, αναφέρει ο Πλάτωνας...

Φαίνεται μοι, ώσπερ και ονομάζεται δύο ταύτα ονόματα, πόλεμος τε και στάσις, ούτω και είναι δύο, όντα επί δυοίν τινοιν διαφοραίν. Λέγω δε τα δύο το μεν οικείον και συγγενές, το δε αλλότριον και όθνειον. Επί μεν ουν τη του οικείου έχθρα στάσις κέκληται, επί δε τη του αλλοτρίου πόλεμος. Και ουδέν γε, έφη, από τρόπου λέγεις. Όρα δε και ει τόδε προς τρόπου λέγω. Φημί γαρ το μεν Ελληνικόν γένος αυτό αυτώ οικείον είναι και συγγενές, τω δε βαρβαρικώ οθνείον τε και αλλότριον. Καλώς γε, έφη. Έλληνας μεν άρα βαρβάρους και βάρβαρους Έλλησι πολεμείν μαχομένους τε φήσομεν και πολεμίους φύσει είναι, και πόλεμον την έχθραν ταύτην κλητέον. Έλληνας δε Έλλησιν, όταν τι τοιούτον δρώσιν, φύσει μεν φίλους είναι, νοσείν δ' εν τω τοιούτω την Ελλάδα και στασιάζειν, και στάσιν την τοιαύτην έχθραν κλητέον.

(ο. π. 470b- 470c)

Σε αυτό το σημείο, γίνεται διάκριση μεταξύ του «πολέμου» και της «στάσης». Δύο λέξεις που αναφέρονται σε δύο διαφορετικές καταστάσεις.

Η μια αναφέρεται στο «οικείον και συγγενές», και η άλλη στο «αλλότριον και όθνειον». Η έχθρα στο οικείο, λέγεται «στάση». Η έχθρα στο ξένο, λέγεται «πόλεμος». Ο Πλάτων θεωρεί ως οικείο και συγγενές τις ελληνικές πόλεις, όλες χωρίς εξαίρεση. Ως ξενικό, τους βαρβάρους. Μάλιστα, αναφέρει ότι οι Έλληνες μεταξύ τους «φύσει μεν φίλους είναι». **Σε αντίθεση** με όσα εκτέθηκαν στον διάλογο «Μενέξενος». Άρα, καταλαβαίνουμε και από αυτό το σημείο, ότι τα γραφόμενα υπό του Πλάτωνος εκεί, ήταν περιστασιακά και αποσκοπούσαν σε συγκεκριμένα πράγματα κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Μάλιστα, αναφέρει ότι όταν Έλληνες πολεμούν Έλληνες, η Ελλάδα νοσεί.

4. Οι Πελασγοί ως βάρβαροι

Γιατί όμως οι Πελασγοί αναφέρονται ως «βάρβαροι» μερικές φορές; Δύο στοιχεία πρέπει να έχουμε υπόψη μας. Το πρώτο, ότι από μια εποχή και μετά, επικράτησε για όλους η ονομασία Έλληνες. Αυτό έγινε μετά τα Τρωικά. Τότε ήταν που όσοι λαοί είχαν εκστρατεύσει ενάντια στους Τρώες, ονομάστηκαν με την κοινή ονομασία Έλληνες. Όσοι είχαν πάει με τους Τρώες, βάρβαροι. Αυτό έγινε από το μίσος του πολέμου, και από το γεγονός ότι οι Έλληνες Τρώες είχαν συμμάχους βαρβάρους. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι Τρώες δεν ήταν Έλληνες και αυτοί. Μπορούμε να πούμε ότι οι Αχαιοί ήταν οι Έλληνες της μητροπολιτικής Ελλάδος και οι Τρώες Έλληνες της Μικράς Ασίας που είχαν πολλές περισσότερες διασυνδέσεις με βαρβάρους. Όταν θα μιλήσουμε για τα Τρωικά σε ξεχωριστό άρθρο, θα το αποδείξουμε.

Το δεύτερο, ότι οι πελασγικές ομάδες ως πολυπληθείς και μεταναστεύοντας συνεχώς, μερικές φορές **υιοθετούσαν ήθη και έθιμα των λαών με τους οποίους έρχονταν σε κοινωνία**. Για παράδειγμα, ομάδα Αρκάδων Πελασγών πέρασαν κάποτε στην Τυρρηνία, και μετά επέστρεψαν πάλι στην Ελλάδα. Αυτήν την ομάδα την αποκαλούσαν οι υπόλοιποι, «Τυρρηνούς Πελασγούς». Για αυτόν τον λόγο χαρακτηρίζονται ενίοτε ως βάρβαροι. Και ένας λόγος παραπάνω, επειδή η συγκεκριμένη ομάδα είχε υιοθετήσει τον τρόπο της ληστείας από τους Τυρρήνιους.

Για τους Πελασγούς, αναφέρει ο Ησύχιος...

Πελασγοί· οι Θεσσαλοί. Πελασγικόν Άργος, η Θεσσαλία νυν. Ενιοί των βαρβάρων. Και γένος από Πελασγού του Αρκάδος γενόμενον πολυπλάνητον. («Γλώσσαι», βιβλίο 17)

«Ενιοί των βαρβάρων», δηλαδή μερικοί από τους βάρβαρους.

Από αρχαίους συγγραφείς, αναφέρονται επίσης εκδιώξεις και στάσεις μεταξύ των φύλων. Ο Αριστοτέλης, στα «Πολιτικά», αποδίδει τον λόγο στο ότι δεν πρόλαβε να επέλθει η συγχώνευση.

Διομήδης

Πηγές

+

1. Ί. Σταματάκος, «Λεξικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας».
2. Π. Δορμπαράκης, «Λεξικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας».
3. Δ. Δημητράκος, «Λεξικό της όλης ελληνικής γλώσσας», τ. Θ΄.
4. Α. Σταγειρίτης, «Ωγυγία», τ. Δ΄.
5. Στράβων, Γεωγραφικά, βιβλία Ζ΄, Η΄.
6. Πausanias, Ηλιακά.
7. Μυθολογική βιβλιοθήκη, βιβλίο Γ΄.
8. Διόδωρος Σικελιώτης, Ιστορική βιβλιοθήκη, βιβλίο Ε΄.
9. Πλούταρχος, Αίτια ελληνικά.
10. Πλάτων, Μενέξενος.
11. Πλάτων, Πολιτεία.
12. Ησύχιος, Γλώσσαί.
13. Α. Κωνσταντινίδης, Λεξικό μυθολογικών ονομάτων.